

A Biblia történései nyelvünkben

A Biblia örök ihletője az emberi elmének, alkotóerőnek, csodálatosan szép képzőművészeti, zenei, irodalmi alkotások elevenítik fel az Ó- és Újtestamentum szellemét és történéseit, de a Biblia világa jelen van mindennapjainkban, nyelvünkben is. Se szeri, se száma azoknak a szállóigéknek, szólásmondásoknak, közmondásoknak, amelyek a Bibliából erednek.

Azt hiszem, eszébe sem jutott a hatvanas-hetvenes évek fiatalosságának, amely a sikeres táncdalfesztiválok korszakában élt, hogy az egyik népszerű fesztiváldal, az *Ádám, hol vagy?* kezdetű sláger kérdése is a Bibliában hangzott el először. Az első emberpár történetéből ismert, hogy Ádám is evett a tiltott gyümölcsből. Érezte, hogy tettével bűnt követett el, ezért Évával együtt elrejtőzött az Édenkert fái között. Ekkor hangzott el a kereső szó a Teremtő szájából: *Ádám, hol vagy?* Az első emberpárhoz kapcsolódik az a mondás is, amely szerint valamennyien *Ádámról, Éváról rokonok vagyunk*, hiszen a Biblia szerint tőlük származik az emberiség.

Aki valamilyen furcsa jelenségtől elborzad, megrökönyödik, arra azt szokás mondani, hogy *sóbálvánnyá vált*. A sóbálvánnyá válás fogalma onnan ered, hogy az Úr Sodomá és Gomora erkölcselené, gonosszá vált lakóit kénköves esővel elpusztította. A két város pusztulásakor csak Lót mentette meg. A férfi tanácsot kapott, hogy meneküljön a városból. Arra is figyelmeztették, hogy ne nézzon vissza a városra. Lót felesége azonban nem fogadta meg a tanácsot, visszanézett az égő városra, és sóbálvánnyá vált.

Kabarében hangzott el az a megállapítás, hogy kis hazánk a nagy lehetőségek országa. Már csak azért is, mert nálunk a hét szűk esztendő

már több évtizede tart. Nos, a *hét szűk esztendő* fogalma is a Bibliában található. Az egyik egyiptomi fáraó azt álmodta, hogy a folyóból előbb hét követ téhen, majd hét sovány téhen jött ki a partra. Másik álomban hét kövér gabonafejet, majd hét kiszáradt, magtalan kalászt látott. Sokáig nem tudták megfejteni a fáraó álmát. Aztán kiderült: a követ téhenek, a telt gabonafejek hét bő esztendőt jelentenek, a hét sovány téhen, és a hét üres kalász a hét szűk esztendőre utal.

Kultúrtörténeti érdekesség, hogy a budapesti Vérmező neve is a Bibliából származik. A Krisztus elárulásáért kapott ezüstpénzt Júdás vissza akarta adni felbújtóinak, azok viszont nem fogadták el. Júdás a pénzt ekkor szétszórta a templomban, majd végzett magával. A templom papjai összeszedték az ezüstöket, és idegenek számára temetkezési helyet vásároltak rajta. A temetőnek a *Vérmező* nevet adták. Hazánkban is azt a helyet, ahol Martinovics Ignácot és társait kivégezték, *Vérmezőnek* nevezték el.

Számos magyar közmondás is a Bibliából származik. Ilyen például a *vak vezet világtalant; aki másnak vermet és, maga esik bele; meg, mint ökör a vágóhídra; addig nyújtózkodik, ameddig a takaród ér; nyomtató lónak nem kötik be a száját*, és így tovább.

Rengeteg szóval, fogalommal gazdagította nyelvünk szókészletét a Biblia. A *mózeskosár*, az *ádámkosztüm*, a *siserahad*, a *pálfordulás*, a *kálváriajárás*, a *tejjel-mézzel folyó Kánaán*, a *töviskorona*, a *tékozló fiú* — ezek mind az emberiség legolvasottabb, legismertebb könyvéből, a Bibliából valók. Naponta használjuk őket, gazdagítva általuk gondolkodásunkat, szókincsünket.

Kiss György Mihály

Barokk vigasságok

A Pentagonale országok (mai néven Közép-európai Kezdeményezés) három éve arról határoztak, hogy az 1993-as esztendőt a közép-európai barokk kultúrának szentelik. Elsősorban a térség gazdag művészeti örökségének bemutatását tűzték célul oly módon, hogy a városok és a kis falvak egyben a nemzetközi turizmusba is bekapcsolódhassanak. Ennek jegyében rendezik meg hazánkban a Magyarországi barokk vigasságok '93 rendezvényesorozatát. A november végéig tartó fesztiválnak az ország 25 kisebb-nagyobb települése ad otthont. A rendezvényeket az Országos Idegenforgalmi Hivatal kezdeményezte, és a koordinátori feladatokat is vállalta — hangzott el a szervezet szerdai sajtótájékoztatóján, a Hadtörténeti Múzeumban.

Színházi előadások, bábjátékok, vígoperák, kamarazenei, szimfonikus és dalestek, képzőművészeti tárlatok egy-

aránt megtalálhatók a kulturális kínálatban. A fővároson kívül többek között Sopron, Szombathely, Székesfehérvár, Szentendre, Noszvaj, Magyaropolány, Győr és Keszthely — belföldieknek és külföldieknek — egyaránt érdekes és értékes programokat kínál.

A vigasságok fővárosi nyitányaként: Utak és találkozási címmel tegnap nyílt kiállítás a Budapesti Történeti Múzeumban. Az országos megnyitót a fertői Esterházy kastélyban ma tartják meg, illetőleg Zsánermetamorfózisok címmel Székesfehérvárott nyílik tárlat vasárnap.

Ebben az esztendőben rendezik meg először a budavári Szent Iván-éji programokat. Az augusztusi Óbudai Fesztivál eseményei is szervesen illeszkednek a vigadalomba. Ennek keretében Händel: Agrippina című barokk operáját játsszák az Óbudai Zichy kastélyban.

Erkel-centenárium Budakeszin

Veszélyhelyzetben magasra lobban a művészet lángja

(Folytatás az 1. oldalról.)

A zenekert és kitűnő ifjú karmesterét, *Kocsár Balázst* a templomot zsúfolásig megtöltő közönség viharos lelkesedéssel ünnepelt. És ünnepelte az európai rangú magyar zenét megteremtő három muzsikust és műveiket, melyekből a szépségen túl a manapság annyira hiányolt lelkesedés, pátosz, és nem utolsósorban a nyíltan vállalt magyarság szólt. Az ünnepelés, a lelkesedés hallatán *Szokolay Sándor* zeneszerző megnyugodhatott: ebben a közönségben visszhangra találtak bevezető szavai.

Lelkesítő példák

— A három zeneszerző közös célú volt — mondotta. — Művészetük lángja a német abszolutizmus fenyegetésével szemben a saját, a magyar zene megteremtése iránti erőfeszítés nyomán lobbant magasra. Erkel munkássága máig felülmúlhatatlan tett volt. *Báthori Mária*, *Hunyady László*, *Bánk bán*, *Dózsa György*, *Brankovics György* személyiségét és cselekedeteit állította követendő példaként operáiban. Munkásságával vált a nemzeti opera, a zenei reformkor halhatatlanjaivá. A magyar gyökerekhez visszanyúló kortársakkal és nagy utódokkal együtt teremtette meg azt a „szébb múltat, amelyet vállalva szébb jelenbe érkezhettünk.” Szokolay Sándor hanglyozta: Erkel egyetemes és örök értékeket hordozó muzsikája magán viseli kora ízlését. A verbunk, a cigányzene, a népszerű műdal sokszor meghatározó részei műveinek, de ezért nem szabad lekicsinyölőleg tekinteni rájuk, hanem éppen „nyitott szívvel és rokonszenvező lélekkel kell hallgatnunk — és Isten adja, hogy elmélyültek legyünk közben” — hangolta rá a közönséget a felszendülő muzsikára.

S hogy a magyar zene, a *Hunyady-nyitányban* a *Meghalt a cselszövő* dallam, a *Mosonyi Ünnepi zenében* felhangzó *Egressy-féle Szózat* dallama nemcsak ismerős volta, hanem egyetemes értéke miatt hatott, azt a neckarsulmi vendégek is igazolták: egy emberként osztoztak a szűnni nem akaró ünneplésben.

Erkel tiszteletében

Szombaton egész napos kézműves kirakodóvásár, a Neckarsulmi Kolping Fúvószenekar muzsikája és a BKV Szabó Pál Művelődési Ház Koncert Fúvószenekara és a Hegedűs együttes kísérette Bihari Táncegyüttes néptáncbemutatója szórakoztatta a vendégeket. *Cenner Mihály* színház-történész Erkel és a német színház kapcsolatáról tartott előadást, és a népszerű rádióműsor, a *Zeneház* is nagy muzsikussal foglalkozott a művelődési házban. Késő délután pedig a település régi álma valósult meg: felavatták Erkel Ferenc szobrát.

Az ünnepség az Erkel megzenésítette nemzeti himnuszunk elnevelésével kezdődött, majd *Bónis Ferenc* zenetudós, az Erkel Társaság elnöke mondott avató beszédet. — Széchenyi, a legnagyobb magyar kémvelt emberfők sokaságától várta a nemzet felemelkedését, de ehhez előbb kiművelődési lehetőségeket kellett teremtenie — mondotta. — Kortársa, Erkel ugyanezeket a lehetőségeket a zene területén valósította meg. Nem volt európai rangú zenénk, nem volt nemzeti operánk — ő megteremtette. Nem voltak lehetőségeink a zenei értékek terjesztésére — ő megalapította a Filharmoniai Társaságot, és világszínvonalú operakultúrát alapozott meg a Nemzeti

Herein Gyula és dr. Varga Miklós leleplezi Bíró János Erkel Ferencet ábrázoló mellszobrát
Vimola Károly felvétele

Színház főzeneigazgatójaként. Karmesteri és zongoraművészi munkásságát is az egyetemes és a hazai zenei értékek terjesztésének szolgálatába állította. *Mozart*, *Verdi*, *Mendelssohn*, *Chopin* és megannyi más nagy alkotó művei az ő fardozásainak köszönhetően váltak közkincsé Magyarországon. A Nemzeti Zenei zongoratanárként, az Országos Dalárdaegyüttes karnagyaként maga is zeneértő emberek és előadóművészek sokaságát nevelte.

Szoboravatás

Erkel példamutató személyisége és munkássága örökké vállalható érték a változó idők változó eszményei között. Ezt érezhette a szobor állítását kezdeményező *Szépitő Egyesület*, ezt az *MDF Szobor Alapítvány*, és mindazok a budakeszi polgárok, akik hívásukra az ügy mellé álltak — zárta szavait. Majd *Herein Gyula*, a *Szépitő Egyesület* elnöke és *dr. Varga Miklós* orvos, az alapítvány életrehívója leleplezte *Bíró János* helyi szobrászművész alkotását.

Veszelszky Sára

Könyvbemutató

Páll Lajos, Erdélyben élő költő és festőművész *Szárzavilámlás* című kötetét mutatták be tegnap Kiskunmajsán. A verseket és képeket tartalmazó kiadványt *Ilia Mihály* irodalomtörténész méltatta.

Az évszakok a Zeneakadémián

Joseph Haydn híres művének, *Az évszakok*-nak az előadására kerül sor ma este fél 8-kor a Zeneakadémia nagytermében. Közreműködnek *Livia Aghova*, *Josef Kundlák* és *Peter Mikuláš* szlovákiai művészek, valamint a Magyar Állami Énekkar (*Antal Mátyás* karrigazgatóval) és a Magyar Állami Hangversenyzenekar (*Fischer Ádám* vezényletével). A hangversenyt a Magyar—Szlovák Fórum, az ÁHZ és a Nemzeti Filharmonia közösen rendezi.

Japán virágok Gödöllőn

„Némul a harang. Virágok illatától kondul az este.”

Ez egy japán haiku vers, s egyike azoknak, melyeket *Kitahara Reiko* japán festőművésznek kiállításának megnyitóján hallhattunk szombaton a Gödöllői Művelődési Központban.

A képek akvarellek, színezett grafikák és olajképek. Rajtuk portré, virág és gyümölcs csendélet, táj, városrészlet. Az 1937-ben Tokióban született *Kitahara Reiko* a középkorban hagyományos japán festészetet tanult, de most látható művein észrevehető az európai képzőművészet hatása. Ide Firenzéből érkezett, s majd Finnországba megy tovább.

Azt vallja a festőnő — mondta megnyitó beszédében *Teleki Erzsébet* műfordí-

tó —, hogy teljes harmóniában kell élni a természettel. Mert minden természeti jelenségben az emberi lélek tükröződik. Minden átlékelülhet. Így lehet egy faágból kar, egy tál gyümölcsből isteneknek felajánlott gyümölcs...

Még egyszer végignézem a képet. Halkságukban, finomságukban most már inkább megszólítanak, mint első látásra. Az *Őszi vadvirág*, *Lámpavirág*, *Harmat virága* című színezett ceruzarajzok... Az *Őszi virág* című olajfestmény... Meg az Este, ez is olajkép, rajta egy virágcsokor melyen fény játszik, fejezi ki az estét. Az olajba körvonalakat húzott az ecset nyelvével *Kitahara Reiko*, több képén ilyen ecsetnyéllel húzott vékony árkok a körvonalak, a *Rózsa*, a *Japán gyümölcs*, a *Szántó föld* címűn.

A portréin nincs körvonal, ott érződik, csakis egyet akart: hogy a vonásokon, a szemekben, a tartásban megjelenjenek a megfestett személy lelke.

A festőnő a kiállítóterem nyitott ajtajával szemben áll, a távozónak megköszöni a látogatást. Néhány szót tud magyarul. Harmadszor jár nálunk, szeret idejönni... Miért? Mert mi olyan rokonszenvesek vagyunk...

Eszembe jut, hogy volt egyszer, egy japán barátom. Prágában a Károly egyetem nyári kurzusán egy francia csoportba osztottak be minket. A pergő nyelvű franciák között egymásra voltunk utalva, többnyire bölcsen hallgattunk és rengeteget mosolyogtunk.

(nád)